

Noot bij

Hof Arnhem 2 april 2009, LJN BI0804
Trefwoorden: plegen misdrijven tijdens schuldsanering
Artikelen: 350 Fw.

Feiten en beslissing

Het faillissement van schuldenares (X) is in juni 2006 in een schuldsaneringsregeling omgezet. Deze schuldsanering is in februari 2009 tussentijds beëindigd door de rechtbank omdat zij tijdens deze regeling door de politierechter was veroordeeld tot een werkstraf van 24 uur wegens op 25 juni 2008 gepleegde winkeldiefstallen, van welk strafvonnis geen hoger beroep is ingesteld. X is een 39-jarige gescheiden vrouw die volledig arbeidsongeschikt is verklaard en in verband daarmee een WAO-uitkering ontvangt. Zij staat voor haar psychische klachten onder behandeling en wordt voor het beheer van haar financiën en administratie begeleid door de Stichting A.

De rechtbank overwoog dat, hoewel tijdens de schuldsaneringsregeling aan X wegens haar arbeidsongeschiktheid en psychische aandoeningen geen bijzondere eisen zijn gesteld, wel van haar mocht worden verwacht dat zij zich zou onthouden van het plegen van strafbare feiten, in het bijzonder van het plegen van vermogensdelicten. Hoewel de opgelegde straf mogelijk geen directe gevolgen heeft voor de boedel en er thans ten gevolge van de diefstallen geen nieuwe vorderingen zijn, kwalificeerde de rechtbank het gedrag van X (het plegen van meerdere diefstallen) als een belemmering van de uitvoering van de schuldsaneringsregeling. Een eventuele ondercuratelestelling of onderbewindstelling kan dit gedrag - zo overwoog de rechtbank - niet voorkomen.

Het hof bekrachtigt dit vonnis en oordeelt dat X door het plegen van meerdere winkeldiefstallen tijdens de schuldsaneringsregeling zich willens en wetens heeft blootgesteld aan *het risico* dat zij (door de kans dat zij daarvoor zou worden gestraft en dat de voorwaardelijke straf ten uitvoer gelegd zou worden voor lief te nemen) de uitvoering van die regeling zou kunnen belemmeren dan wel frustreren. Gelet op het bepaalde in artikel 350 lid 3 sub c van de Faillissementswet levert dit voldoende grond op om de schuldsaneringsregeling ten aanzien van haar tussentijds te beëindigen.

Toelichting

Als een schuldenaar tijdens een schuldsaneringsregeling wegens het plegen van misdrijven wordt veroordeeld is niet altijd direct duidelijk wat de gevolgen daarvan

zijn. Als een hoge geldboete wordt opgelegd is sprake van een bovenmatige nieuwe schuld en als een gevangenisstraf wordt opgelegd kan de schuldenaar niet werken of solliciteren, ervan uitgaande dat hij arbeidsgeschikt is. Als een werkstraf wordt opgelegd is echter de vraag of kan worden gezegd dat een uit de wet voortvloeiende verplichting niet wordt nagekomen. In de Faillissementswet staat in elk geval niet dat de schuldenaar verplicht is om – kort gezegd – geen misdrijven te plegen. Deze vraag is een aantal keren in de jurisprudentie aan de orde gekomen.

Eerdere jurisprudentie

In een zaak bij de rechtbank Den Bosch (10 mei 2004, LJN AP4567) raakte de schuldenaar in detentie wegens een tweetal delicten. Hij was volledig arbeidsongeschikt en zijn ouders betaalden tijdens zijn detentie de vaste lasten en de (minimale boedelbijdrage). De boedel leek kortom geen last te hebben van het feit dat de schuldenaar in de gevangenis zat. Een eerste voordracht tot tussentijdse beëindiging werd daarom afgewezen. Niet bekend was destijds dat de schuldenaar inmiddels tot schadevergoeding, voortvloeiende uit gepleegde strafbare feiten, was veroordeeld ter zake een derde (vermogens)delict. De rechtbank beëindigde de schuldsanering vervolgens wel tussentijds en oordeelde dat het verwerven van de schone lei voor aanzienlijke schulden moeilijk valt te rijmen met het door de vingers zien van het ontstaan van nieuwe schulden door het plegen van een strafbaar feit. Daarnaast, zo oordeelde de rechtbank, is kans op toename van de afloscapaciteit door de detentie definitief bekeken; anders dan de eerdere rechter oordeelt, was de arbeidsongeschiktheid van de schuldenaar daarbij niet relevant. De mogelijkheden tot herstel, re-integratie en herkeuring en ontstaan van verdien capaciteit zijn door de detentie, aldus de rechtbank, namelijk verkeken, hetgeen de schuldenaar kan worden verweten.

Ook het hof Den Bosch heeft zich in een tweetal arresten in 2008 uitgelaten over deze materie. In het eerste arrest (16 april 2008, LJN BD0406) ging het om een schuldenaar van wie bewezen was verklaard dat hij in een lange periode tijdens de schuldsaneringsregeling verboden werkzaamheden had verricht in een hennepkwekerij. Het hof achtte dit maatschappelijk onaanvaardbaar en niet stroken met het wezen van de schuldsaneringsregeling, maar koppelde dit uiteindelijk toch aan uit de wet voortvloeiende verplichtingen met de overweging: *‘Hierdoor immers zijn sanieten tijdelijk niet beschikbaar om op de arbeidsmarkt inkomsten te genereren voor hun schuldeisers, respectievelijk laten zij nieuwe schulden ontstaan, waardoor hun schuldeisers ernstig worden benadeeld.’*

In de zaak die leidde tot het arrest van 3 juli 2008, LJN BD7672 ging het om een schuldenaar die wegens een geweldsdelict tot werkstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf (met als bijzondere voorwaarde reclasseringstoezicht) was veroordeeld. Schuldenaar had eerder vier dagen in voorlopige hechtenis gezeten, waardoor de uitkering werd gestaakt en pas later hervat zodat er tijdelijk nieuwe schulden waren ontstaan. Alle nieuwe schulden waren uiteindelijk opgelost. Het hof overwoog ook hier dat het plegen van een misdrijf niet verenigbaar is met de doelstellingen van de schuldsaneringsregeling, omdat de schuldenaar aldus het

risico aanvaardt dat hij wordt veroordeeld tot een geldboete, een onvoorwaardelijke gevangenisstraf, een taakstraf en/of tot betaling van een schadevergoeding aan de benadeelde partij. Dat alles kan, aldus het hof, tot gevolg hebben dat de schuldenaar tijdelijk niet beschikbaar is voor het verrichten van betaalde werkzaamheden en/of dat hij nieuwe schulden laat ontstaan zodat hij al met al zijn schuldeisers ernstig benadeelt. Dat uiteindelijk de benadeling van de schuldeisers beperkt is gebleven deed daar volgens het hof niet aan af omdat *door het opzettelijk plegen van misdrijven willens en wetens het hiervoor omschreven onaanvaardbare risico heeft aanvaard. Het hof stelt vast dat de schuldenaar toerekenbaar is tekortgeschoten in de nakoming van zijn uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen.*” Het is blijkens deze uitspraak niet nodig om vast te stellen dat daadwerkelijk verplichtingen niet zijn nagekomen. Het feit dat schuldenaar *het risico* aanvaardt dat hij wordt veroordeeld en daardoor zijn verplichtingen niet nakomt wordt als het niet-nakomen van die verplichtingen beschouwd. Dat doet een beetje gekunsteld aan, ik kom daarop hieronder nog terug. Mogelijk speelt een rol dat schuldenaar eerder in de schuldsaneringsregeling had gezeten en dat deze toen (ook) vroegtijdig was beëindigd wegens het plegen van misdrijven.

Frustreren of belemmeren van de schuldsaneringsregeling?

De uitspraak van hof Arnhem past in de lijn die hof Den Bosch heeft gekozen. Met de oplegging van de werkstraf kon niet worden vastgesteld dat de schuldenaar één van de in de wet genoemde verplichtingen niet was nagekomen. Het Hof oordeelde echter dat de schuldenaar met het plegen van de misdrijven *het risico* had genomen dat zij de uitvoering van die regeling zou kunnen belemmeren dan wel frustreren en dat dit de tussentijdse beëindiging op grond van art. 350 lid 3 onder c Fw. rechtvaardigde. Ook hier valt weer de term *'het risico nemen'*, maar nu wordt dit gekoppeld aan het belemmeren dan wel frustreren van de schuldsaneringsregeling.¹ Het risico op belemmering of frustratie van de uitvoering van de schuldsaneringsregeling is voor het hof blijkbaar voldoende grond voor een tussentijdse beëindiging van de regeling. Ook in dit geval speelt een rol dat schuldenaar eerder met justitie in aanraking was geweest in verband met bedreiging en diefstal. De uitkomst is daarom bevredigend. Toch doet ook deze redenering een beetje gekunsteld aan. Naar mijn mening gaat het in artikel 350 lid 3 sub c Fw. om daadwerkelijke belemmering of frustratie. Bij het uitvoeren van de opgelegde werkstraf is daarvan geen sprake. Het probleem is en blijft dat er bij het plegen van misdrijven door een schuldenaar geen direct verband met een beëindigingsgrond uit art. 350 Fw. is te leggen. Een alternatieve redenering is wellicht deze: het plegen van misdrijven tijdens de schuldsaneringsregeling is in strijd met het wezen en de doelstellingen van deze regeling. De schuldsaneringsregeling is er immers mede op

¹ Dit betreft een nieuwe beëindigingsgrond die op 1 januari 2008 is ingevoerd. Blijkens de toelichting werd hier gedacht aan de schuldenaar die zijn bewindvoerder bedreigt ((MvT II, 29 942, nr. 3 p. 35).

gericht te komen tot een balans tussen inkomsten en uitgaven en het aanpakken van de oorzaken van het ontstaan van de schulden. Het (wederom) plegen van misdrijven druist daar regelrecht tegenin en daarom is schuldenaar zijn uit die regeling voortvloeiende verplichtingen niet nagekomen.